

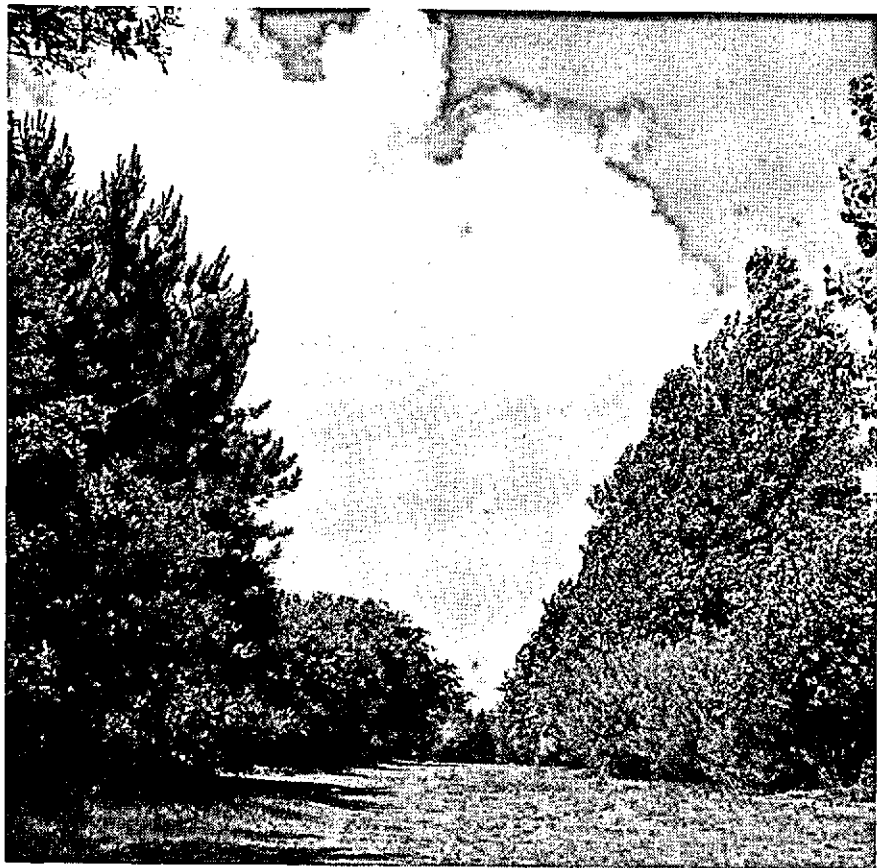
Het Noordhollands duinreservaat

[907]

J. W. ZAAIJER
(Staatsbosbeheer)

Enige maanden geleden kwam een rapport uit van de Adviescommissie Noordhollands Duinreservaat, waarin op indringende wijze de problematiek wordt behandeld hoe en in welke mate de verschillende exploitatiemogelijkheden van het waterwingebied van het Provinciale Waterleidingbedrijf Noord-Holland met elkaar kunnen worden verweven zonder schade te doen aan de kwetsbare duinen.

Het werk bestaat uit het eigenlijke rapport, met een drietal bijlagen, en een Engelse samenvatting. Het rapport is geredigeerd door een commissie

Jonge opgroeiende gemengde duinbossen.

foto Bosbouwproefstation

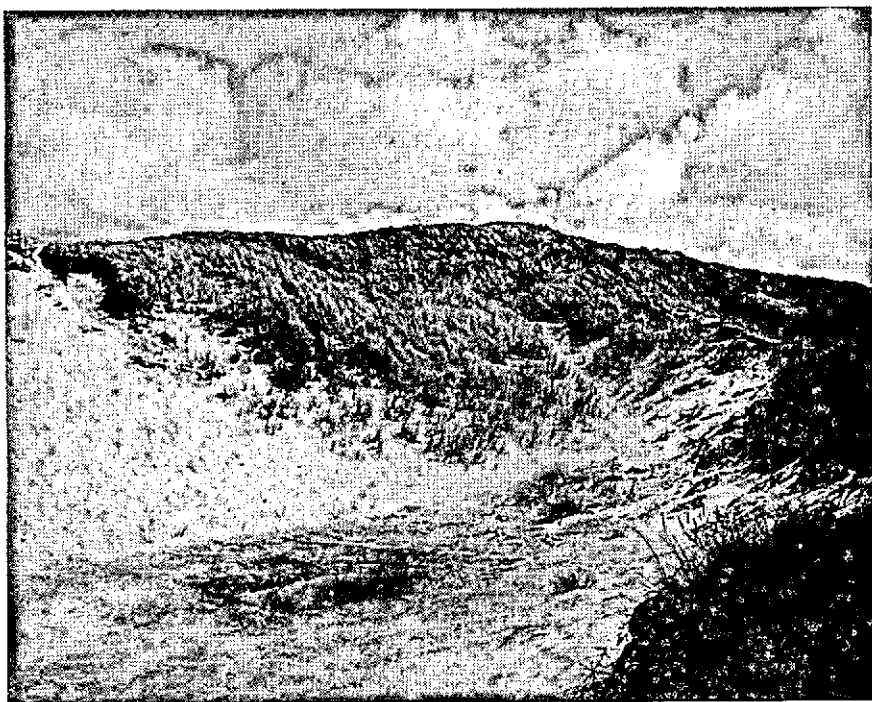
bestaande uit dr P. M. L. Tammes, ir J. G. G. Jelles en dr A. D. Voûte, secretaris was de heer J. F. de Vries Broekman. De commissie wenste over een aantal onderdelen nader onderzoek om daardoor een beter gefundeerd oordeel te kunnen uitspreken en aldus met des te meer kracht haar 30 aanbevelingen voor het beheer te kunnen stellen. Deze onderzoekingen zijn in de drie bijlagen uitvoerig verwerkt. Ze bestaan uit een onderzoek over de vegetatie, waaruit een kaart op plantensociologische grondslag is samengesteld van de hand van dr H. Doing; een onderzoek naar de mens en zijn gedrag in het gebied, genaamd: „Recreatiestijlen” van de hand van Ph. Quarles van Ufford en een onderzoek naar de fauna door verschillende medewerkers, die ieder een deel daarvan voor hun rekening namen.

Het betrokken gebied, de duinstreek tussen Beverwijk en Bergen heeft zeer uitgesproken en bijzondere waarden. In volgorde van belangrijkheid noemt het rapport: a) de zeewering, b) de waterwinning en waterberging, c) de recreatie, d) het natuurbehoud, mogelijkheden tot natuurwetenschappelijk onderzoek en natuurstudie, e) het leveren van land-, tuin- en bosbouwprodukten.

Is door de eeuwen heen tot op de huidige dag de zeewering steeds de allerbelangrijkste factor geweest, in de andere factoren zijn in de laatste vijftig à honderd jaren belangrijke verschuivingen in waardering opgetreden. Liet men rond honderd jaar geleden nog door een regeringscommissie nagaan hoe de duinen voor de land- en tuinbouw konden worden gebruikt, nu is dit aspect teruggedrongen tot de exploitatie van enkele percelen en denkt men niet meer aan uitbreiding daarvan. Daarentegen is het belang van de watervoorziening zeer sterk op de voorgrond gekomen en wel zo dat, na de functie van zeewering, het beheer geheel moet zijn gebaseerd op de veiligstelling van waterwinning en waterberging. Daaraan moet de recreatieve functie van dit uitgestrekte duingebied (lengte rond 20 km) te allen tijde ondergeschikt zijn. Tenslotte is het duingebied voor een groot deel belangrijk tot zeer belangrijk voor de natuurstudie; er zijn in het gebied vele mogelijkheden tot wetenschappelijk onderzoek van fauna en flora.

Bij het overzien van deze aspecten blijkt wel, dat aan de bezoeker van het duingebied een aantal beperkingen moet worden opgelegd. Door het toenemende bezoek zal de „kans” op beschadiging en achteruitgang van het natuurgebied in de toekomst zeker toenemen. Het beheer zowel als de Commissie zien als een van de hiervoor genoemde beperkingen een min of meer stringente belemmering van het aantal en soort der bezoekers. Het dagbezoek bestaat uitsluitend uit wandelaars en fietsers, want gemotoriseerd verkeer wordt als gevolg van waterwinbelangen niet toegestaan. Naast een groot tenthuisjes-terrein (Bakkum) en een kampeerterein (Castricum) wordt verblijf van meer dan één dag in de terreinen van de P.W.N. niet toegestaan.

De Commissie brengt het natuurbeschermings aspect sterk op de voorgrond en gaat bij haar beschouwingen uit van het ongerept handhaven van het gebied. Het zeer juiste streven om het in Europa unieke duingebied te preservareren wordt jammer genoeg beheerst door een weinig positieve houding tegenover de mens. Tekenend is dat het eerste woord, waarmede

Laatste stuivend duin in Nederland.

foto Bosbouwproefstation

het hoofdstuk „Het reservaat als terrein voor recreatie”, zowel in de titel als in de eerste zin, begint het woord „reservaat” is, daarmee duidelijk stellend, dat de natuurbeschermingsgedachte meer aanspreekt, dan de recreatiebehoefte van de mens.

Dat de Commissie er niet voor voelt meer strandontsluitingswegen voor gemotoriseerd verkeer in het terrein toe te laten moet worden betreurd. Deze behoefte is aanwezig, terwijl de moderne techniek de aanleg van een weg voor algemeen vervoer, die het gevaar van olievervuiling van de bodem voorkomt, zeker mogelijk maakt (vergelijk het gebruik van plastic dekens bij de Deltawerken).

Hoewel de Commissie de markering van rondwandelingen aanbeveelt, wordt het terrein voor slechts weinigen bruikbaar gemaakt. Aanleg van verharde (klei/schelpen) paden zou het wandelgebruik van de terreinen aanzienlijk kunnen doen toenemen. Juist de goede begaanbaarheid zal enerzijds mensen aantrekken, anderzijds de mensen op de paden houden.

Aanleg van meer fietspaden dan de Commissie aanbeveelt, gescheiden van de voetpaden, als circuit, zowel als doorgaande routes zou kunnen bijdragen tot het beschikbaar brengen van de terreinen voor grotere groepen bezoekers.

In het rapport wordt de nadruk gelegd op uitbreiding van de activiteit

van het natuurhistorisch museum, daarbij verwijzend naar het Amerikaanse „trail-side Museum”. Het streven door middel van informatie de bezoeker meer vertrouwd te maken met wat voor hem interessant is in het te bezoeken gebied, verdient alle aanbeveling. Echter niet door de collecties te vergroten en verbreding te zoeken in het toevoegen van andere onderwerpen. Het grote publiek heeft geen enkele behoefte aan uitgebreide collecties over wat er in het gebied voorkomt. Dit zijn gegevens voor de gericht geïnteresseerde,

Recreatie in de kinderschoenen.

foto Staatsbosbeheer

die reeds goed thuis is op een dergelijk gebied. De doodgewone bezoeker — en dat is nog veel meer dan 90 % van het totale bezoek! — vraagt onbewust naar zeer suggestieve, maar zeer algemene informatie over de meest eenvoudige dingen. Alles wat verder gaat, wordt niet begrepen, omdat het veel te hoog grijpt of veel te compleet wordt aangeboden. Het is dan het paard achter de wagen spannen.

Hoewel de Commissie meent in haar rapport door de door haar aanbevolen werkwijzen in het reservaat duurzaam zeer goede recreatiemogelijkheden te bieden, ook voor de massarecreant (welk soort recreant wordt hiermede bedoeld?), lijkt mij dit laatste niet geheel juist te zijn. Als de massarecreant wordt opgevat als de bezoeker, die in grote getale concentratiepunten bezoekt, dan meen ik te moeten betwijfelen of dit soort bezoeker wel in het P.W.N.-gebied voorkomt. Er zijn immers geen concentratiepunten van enige omvang. Een rulle zandhelling, of een uitzichtpunt kunnen in dit verband geen concentratiepunten worden genoemd.

De doorwrochte studies van flora en fauna steken goed af tegen het

oppervlakkige, nog van weinig ervaring getuigend rapport van de sociologische student, die het desbetreffende onderzoek verrichtte. Wanneer hij bijvoorbeeld over „natuur“-motieven schrijft, dan verwacht hij de begrippen „natuurbeleven“ als genieten van de kennis van het natuurgebeuren en dat van het zonder meer buiten zijn in de vrije natuur, waarbij het laatste dan voornamelijk moet worden opgevat als landschap, dat hem in zijn geheel aangenaam treft. Het is dan slechts een achtergrond, een milieu, net als elk ander.

Al met al is dit een nuttig en waardevol rapport, dat naar ik hoop nog door vele van deze soort zal worden gevolgd. Echter met die aantekening, dat in de volgende rapporten door het I.T.B.O.N. gesponsord, de recreatie deskundiger zal worden behandeld, niet alleen gezien als ruimtelijk, als planologisch aspect, maar ook als een menselijk probleem.